

Arja Juvonen ps

Kirjallinen kysymys ulkoministeriön viestintästrategiasta kehitysapua koskevista väärinkäyttötapauksista

Eduskunnan puhemiehelle

Tämä kirjallinen kysymys on jatkoa kirjallisille kysymyksille KK 230/2019 vp, KK 778/2020 vp ja KK 670/2022 vp.

Hallituksen viestinnän arvot

Valtionhallinnon viestintäsuosituksessa hyväksytyt arvot — avoimuus, luotettavuus, tasapuolisuus, ymmärrettävyys, vuorovaikutteisuus ja palveluhenkisyys — sekä periaatteet ovat selkänöjä strategialle.

1.4 Rohkeus

Valtioneuvosto ministereidensä johdolla joutuu tekemään vaikeita päätöksiä, joista on tärkeää viestiä ja käydä keskustelua. Käytämme rohkeasti uudenlaisia vuorovaikutuksen keinoja. Asiat pitää pystyä perustelemaan. Vaikka vuorovaikutuksen lopputulos ei aina olekaan samanmielisyys, avoimessa demokratiassa avoin vuoropuhelu on paras tapa lisätä luottamusta. Myös keskeneräisestä voi ja pitää viestiä. (Marinin hallituksen hallitusohjelman viestintästrategia)

Talouselämä uutisoi 16.1.2023 kehitysavun taloudellisista väärinkäytöksistä ja ohjelman kohteena olleiden seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Kyseessä oli UM:n ja Vammaiskumppanuus ry:n hanke, jolle oli myönnetty vuosiksi 2018—2021 5,6 miljoonaa euroa valtionavustuksia ohjelmaa varten. Ulkoministeriön asiakirjan mukaan kyseisen ulkomaisen yhteistyöjärjestön työntekijöihin ja yhteen vapaaehtoiseen on kohdistunut avustuksen myöntämisen jälkeen "vakavia, laajuudeltaan huolestuttavia syytöksiä seksuaalisesta hyväksikäytöstä". Asiakirjan mukaan seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö näyttää olleen laajaa ja tekijöinä on ollut myös johtavassa asemassa olevia henkilöitä.

Hankkeessa mukana ollut Kuurojen liitto sai ilmoituksen hyväksikäytöstä joulukuussa 2019.

Ulkoministeriölle asia paljastui vuoden kuluttua joulukuussa 2020.

Vuoden 2021 huhtikuussa Vammaiskumppanuudesta tiedusteltiin UM:n aikeista tiedottaa tapauksesta. Kansalaisyhteiskuntayksikön silloisen johtajan vastaus oli kielteinen.

Kirjallinen kysymys KK 700/2022 vp

Ulkoministeriö kysyi järjestöille toimittamissaan kysymyksissä, miten on varauduttu "maineriskeihin ja tapauksen tulemiseen julkiseksi". "Pidämme epätodennäköisenä, että asia tulisi julki enää tässä vaiheessa. Kuten ministeriökin, emme näe tarpeellisenä nostaa asiaa julkisuuteen sen sensitiivisyyden takia. Jos asia nousee kuitenkin julkisuuteen, olemme valmiit vastaamaan asiaan liittyvästä viestinnästä", kerrottiin Vammaiskumppanuuden ja Kuurojen liiton toukokuussa 2021 laatimassa vastauksessa. (Talouselämä)

Talouselämän uutisen mukaan syynä vaikenemiseen oli pelko "maineriskeistä".

Vuonna 2015 laaditussa normissa kehitysyhteistyövarojen väärinkäytön ehkäiseminen sekä väärinkäyttöpäilyjen ilmoittaminen ja selvittäminen, annetaan sitovia toimintaohjeita siitä, miten väärinkäyttöä ehkäistään sekä kuinka ulkoasiainhallinnossa tulee menetellä, kun kehitysyhteistyössä ilmenee väärinkäyttöpäily. Lisäksi vuonna 2019 laaditussa takaisinperintäohjeessa selkeytetään takaisinperintäprosessia ja saatavien seuranta. (Kirjallisen kysymyksen vastaus KKV 778/2020 vp)

Talouselämä paljasti kyseisen väärinkäytöksen yli kolmen vuoden kuluttua tapahtuneesta ja yli kaksi vuotta siitä, kun UM oli saanut asian tietoonsa.

Oikeuskansleri **Tuomas Pöysti** totesi 27.12.2022 ulkoministeriön menetelleen virheellisesti asiassa, joka koski Suomen sitoutumista Afrikan kehityspankin pääomankorotukseen vuonna 2020. Syyksi tapahtuneeseen UM esitti virheellisen ohjeistuksen, kokemattomuuden ja virkamiesten vaihtumisen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallituksen mielestä ulkoministeriön viestintästrategia on ollut linjassa hallitusohjelman strategian kanssa avoimuuden osalta,

onko vuoden 2015 normi ollut hallituksen mielestä vaikeaselkoinen tai eikö siinä ole ollut ohjeita väärinkäytösten tiedottamisesta ulkoministeriön puolesta ja yhteistyökumppaneille ohjeita väärinkäytösten raportoinnista ulkoministeriölle ja

miten hallitus edistää ulkoministeriön kompetenssia kiinnittää huomiota toiminnan kehittämiseen ja auditointiin erilaisten prosessien, normien ja ohjeistuksien kanssa?

Helsingissä 23.1.2023

Arja Juvonen ps